SZIVÁRVÁNY KISKÖNYVTÁR

IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ

ÁRA 1.20 FORINT

HAJNALI PISZTOLYLÖVÉS

Irta Örkény István

Rajzolta Zórád Ernő

1848 őszén, Kossuth Lajos hívására, egymásután szöktek haza az egész Monarchiából a magyar csapatok. E forró napok valamelyikén a csehországi Rakonicban egy őrjárat lépett be a kantinba s odaállt egy magányosan üldögélő hadnagy elé... — „Ön Dessewffy Dénes, a Nádorhuszárok hadnagya?" — „Igen." — „A törvény nevében foglyom!"

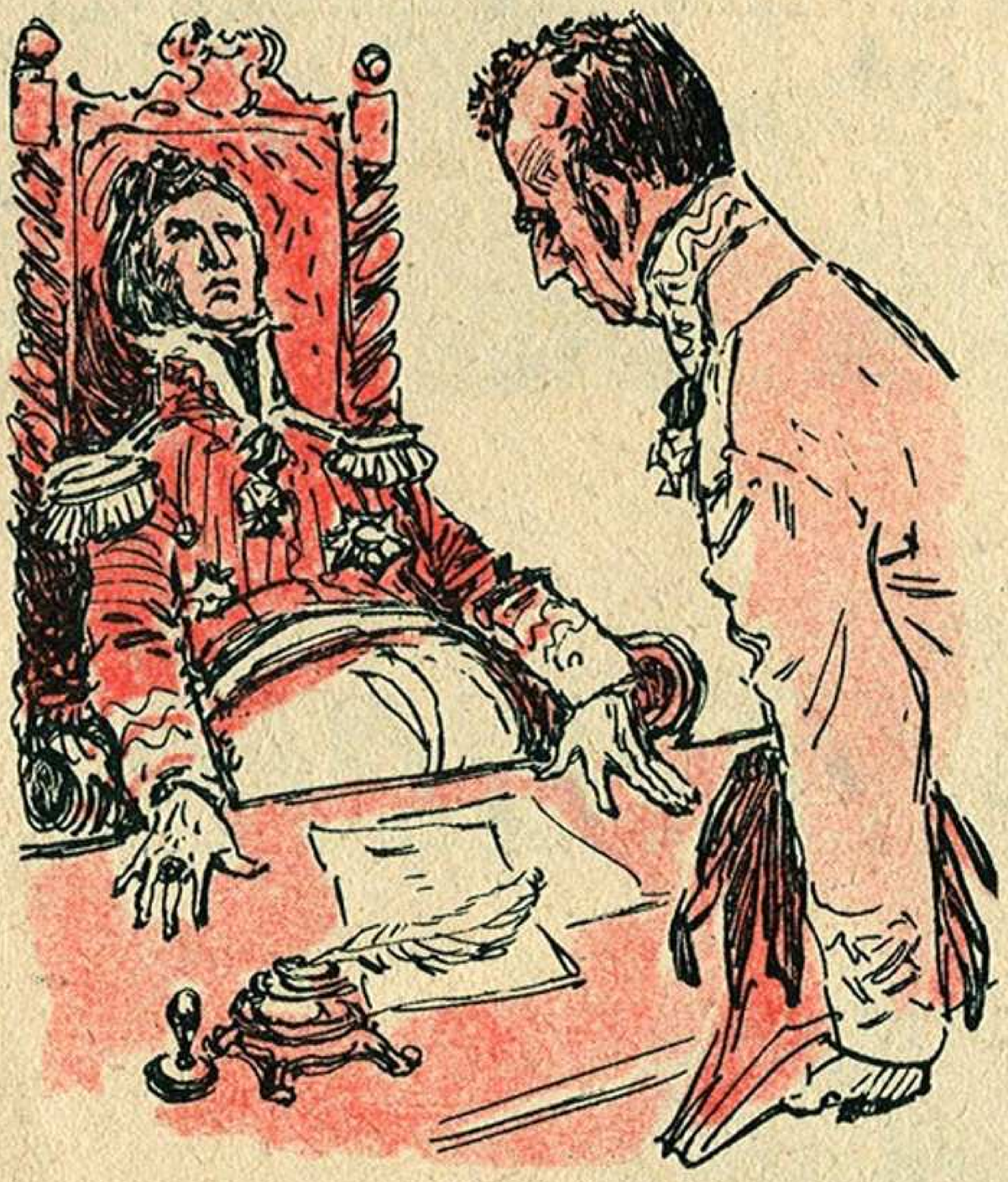

Windischgrätz utasította a főügyészt, hogy fogja szigorúan a magyarokat. — „Ez a Dessewffy magyar?" — kérdezte. — „Igen!" — „Akkor lövesse főbe."

A főügyész visszalovagolt a táborba. Parancsot adott, hogy tartsanak alapos házkutatást a laktanyában, Dessewffy hadnagy szobájában.

Dessewffyt behozták a hadbíróságra. Az őrség parancsnoka elé vezették . . . — „Kérem a kardját, hadnagy úr . . ." Dessewffy lecsatolta kardját és átadta.

„A hadnagy bűnösségére" — mondta a hadbíró az ügyésznek — „nem látok semmi bizonyítékot" . . . — „Most folyik a házkutatás, hadbíró úr."

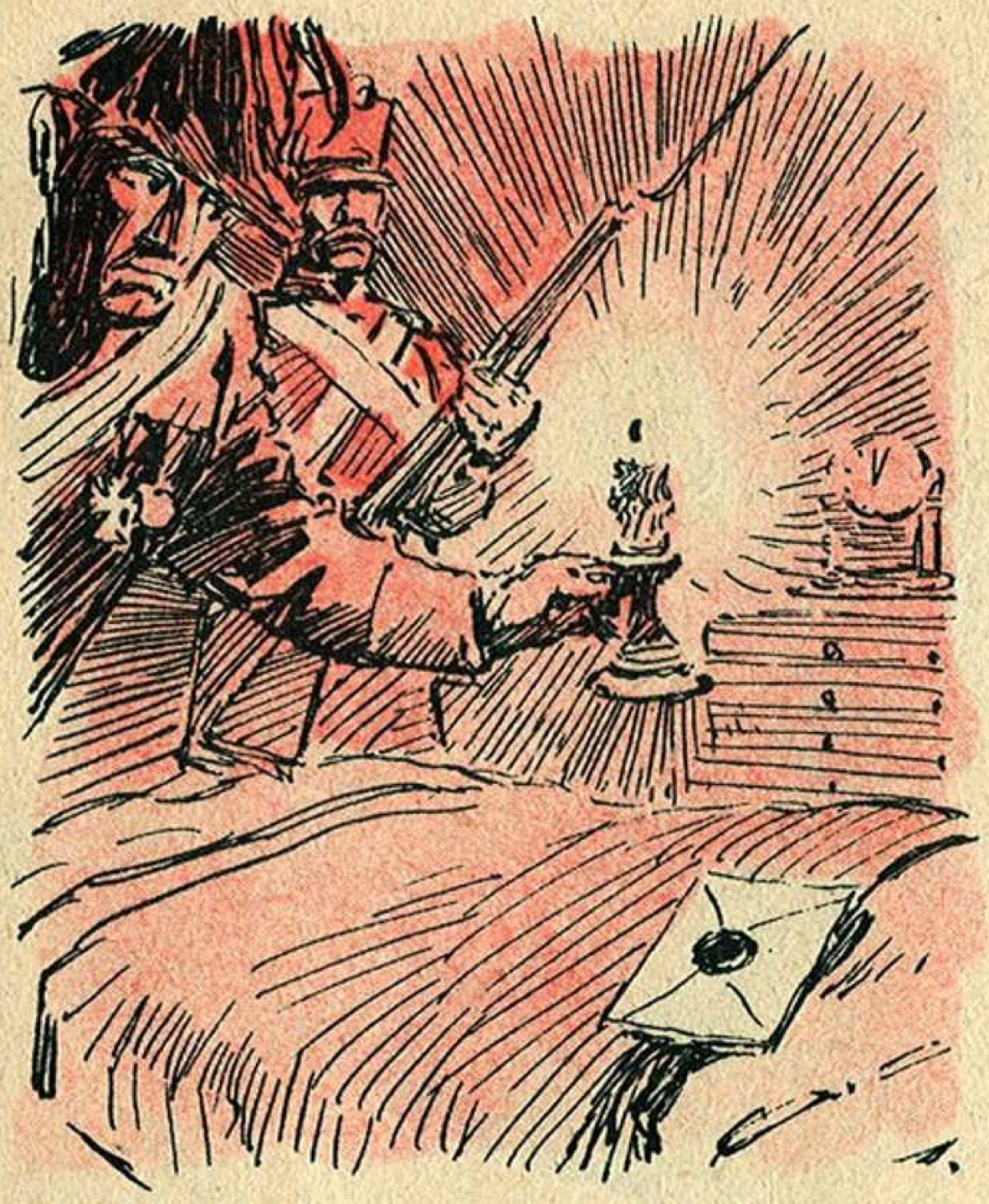

Mindent felforgattak a lakásban és valóban, feltűnő helyen, Dénes ágyán egy pecsétes levélre esik a gyertyafény . . .

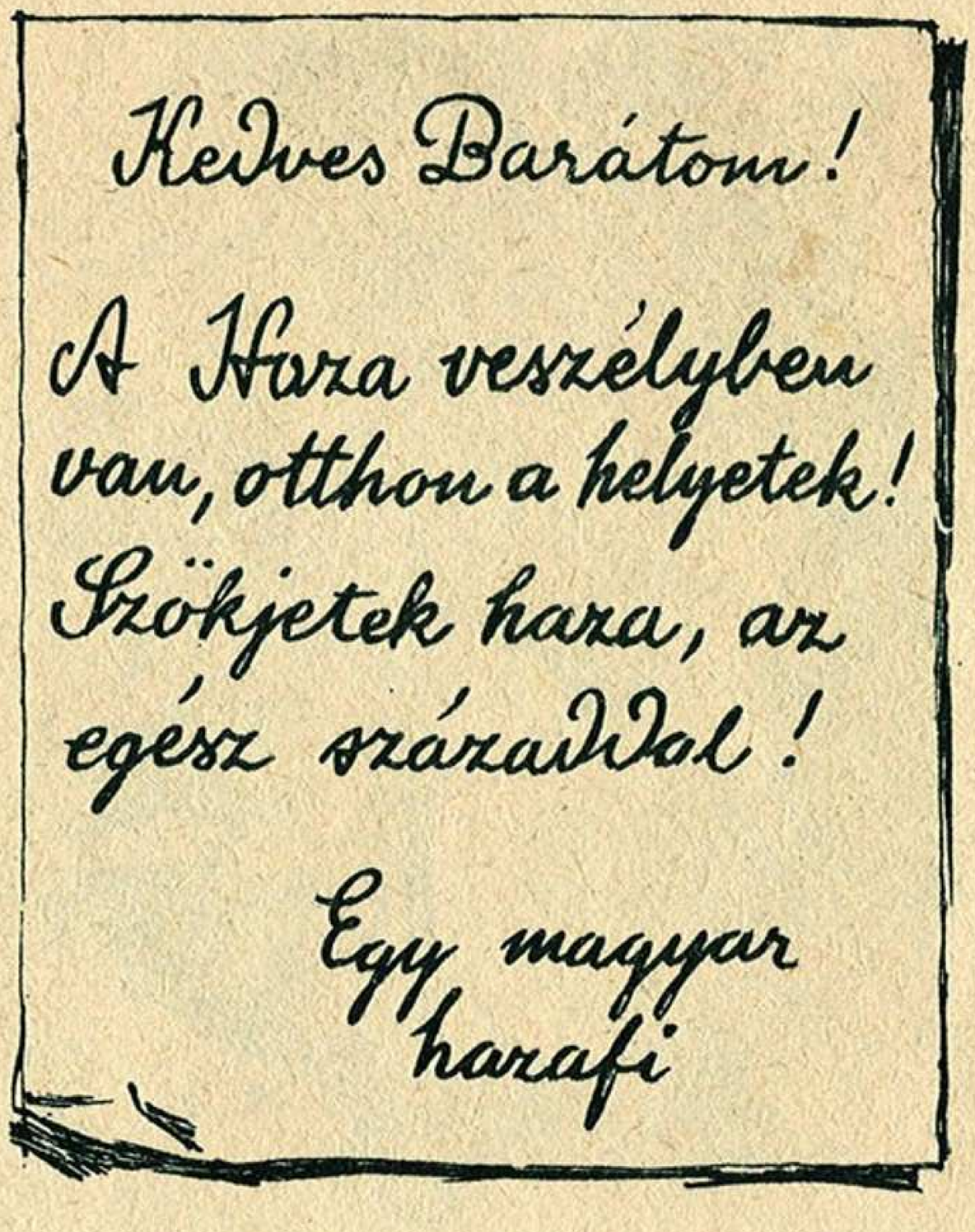

Súlyos szavak állnak a levélben. Hanem ezért mégis bajos lesz főbe lövetni a hadnagyot. Hiszen fel se nyitotta még a levelet.

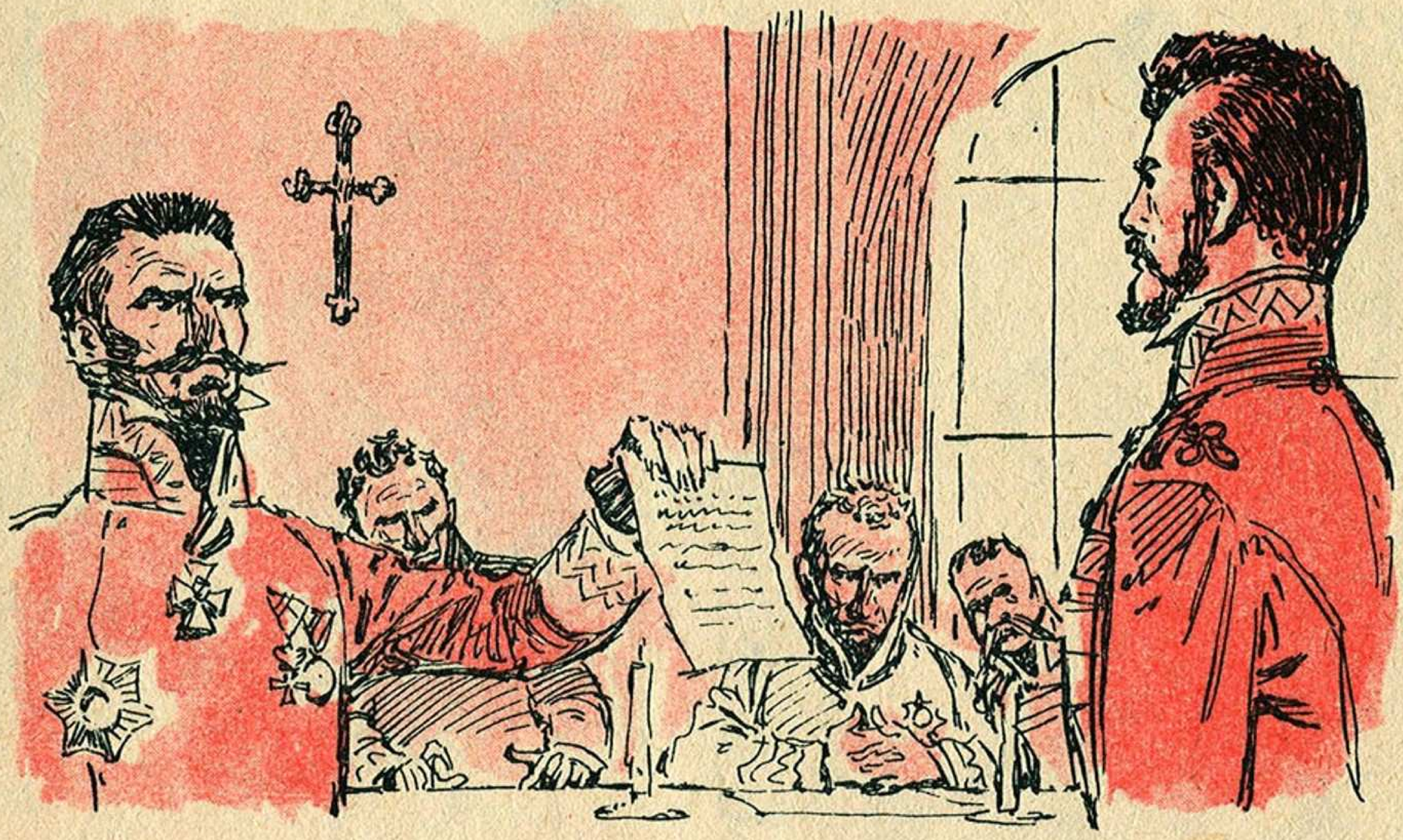

„Ki írta magának ezt a levelet, hadnagy úr?" — „Nem tudom, hadbíró úr. Ezt a levelet most látom először."

Ezalatt egy civil ruhás férfi lopózott be Windischgrätz táborába. Sikerült az őrség figyelmét kijátszania.

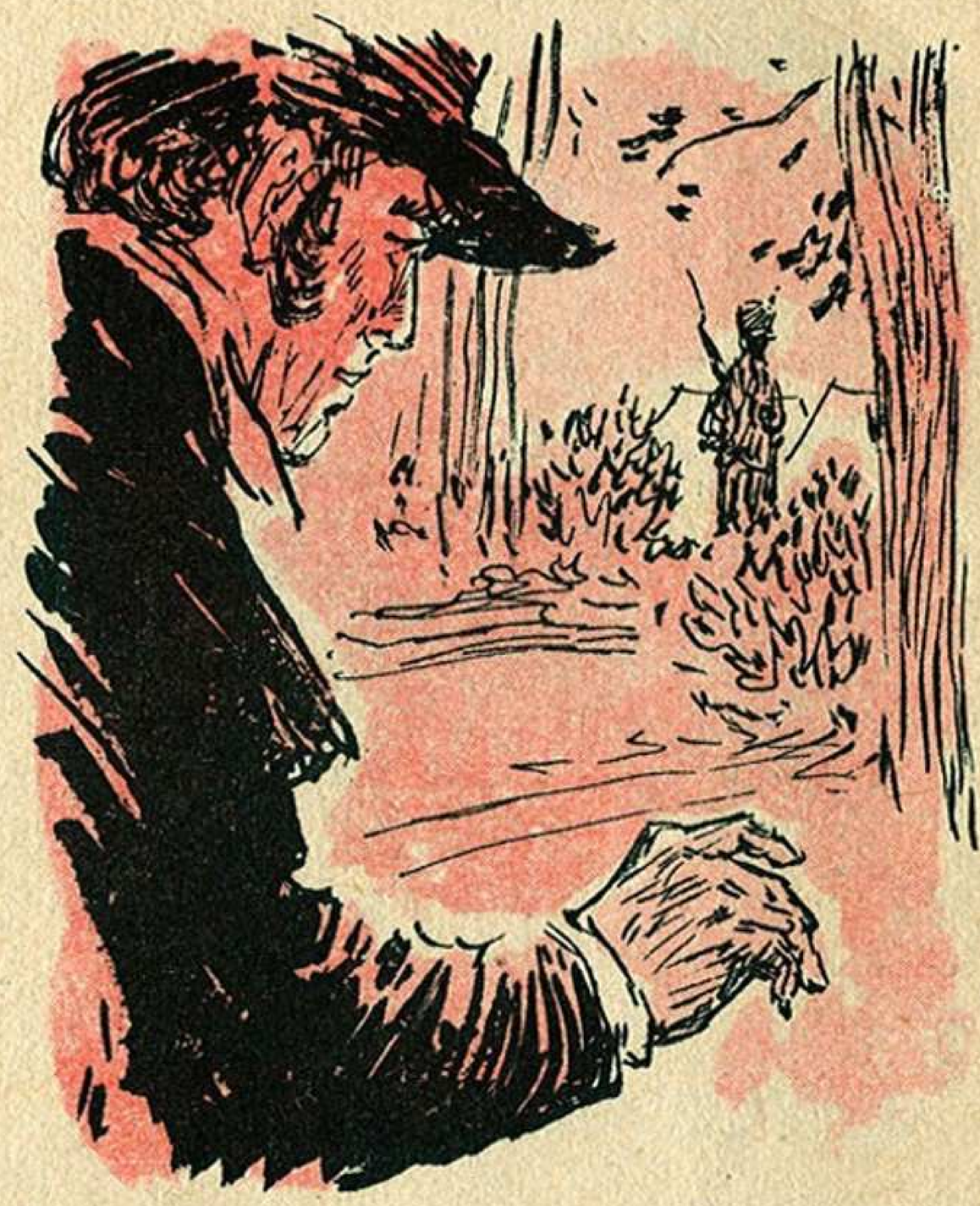

Még a jelszót is tudhatta, mert háborítatlanul elérkezett a Nádor-huszárok lobogó tábortüzeihez.

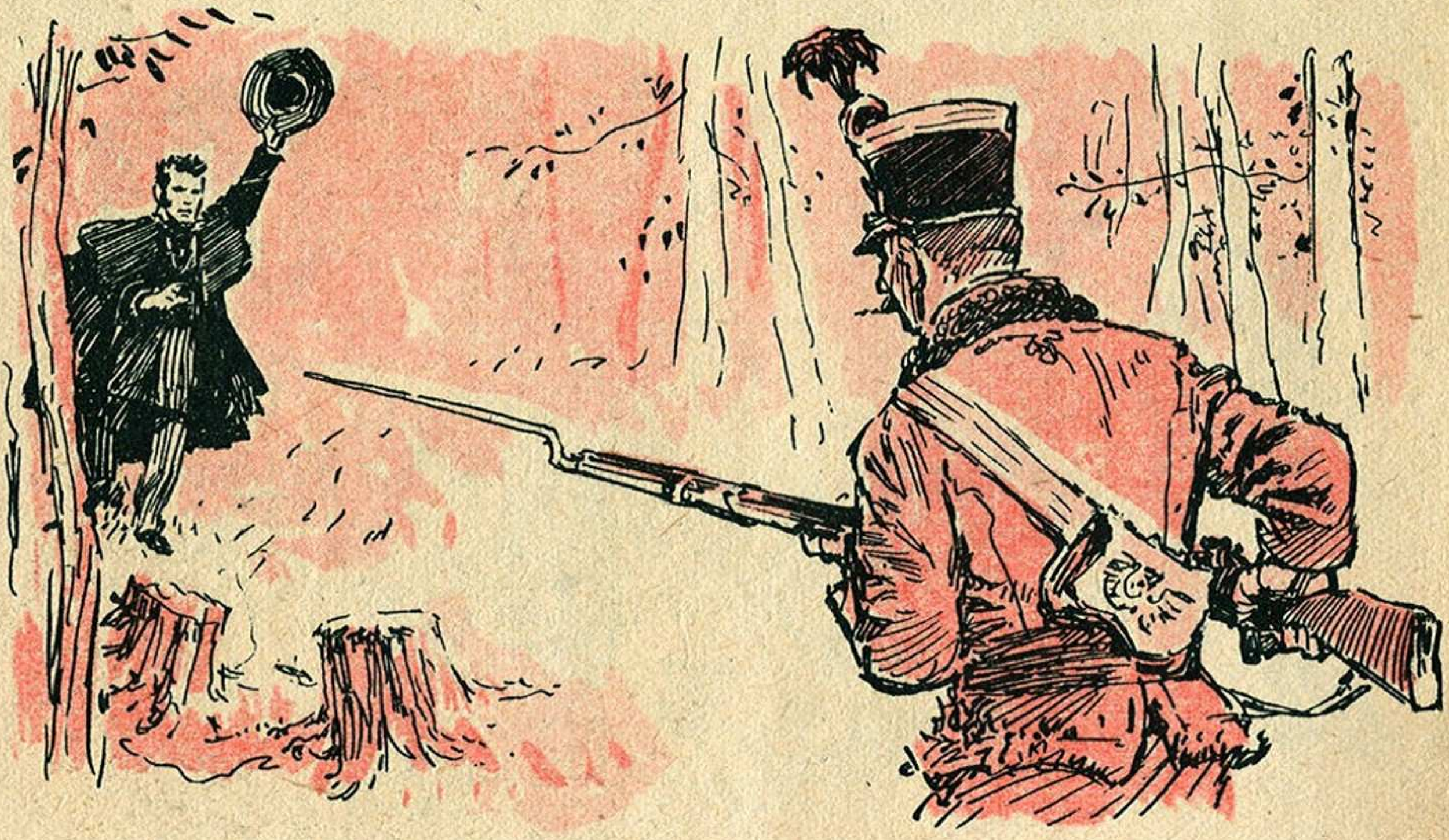

„Állj, vagy lövök!" — kiáltott rá egy huszár. — „Ne lőj, testvér! Engem Kossuth küldött, hogy visszavezesselek a hazába. Dessewffy Ágoston vagyok, a ti hadnagyotoknak, Dessewffy Dénesnek az öccse... Vezess hozzá, majd ő igazol!"

A huszárok bizalommal fogadták, körülvették a jövevényt, aki fölolvasta nekik Kossuth hazahívó kiáltványát. Némán, kipirult arccal hallgatták végig.

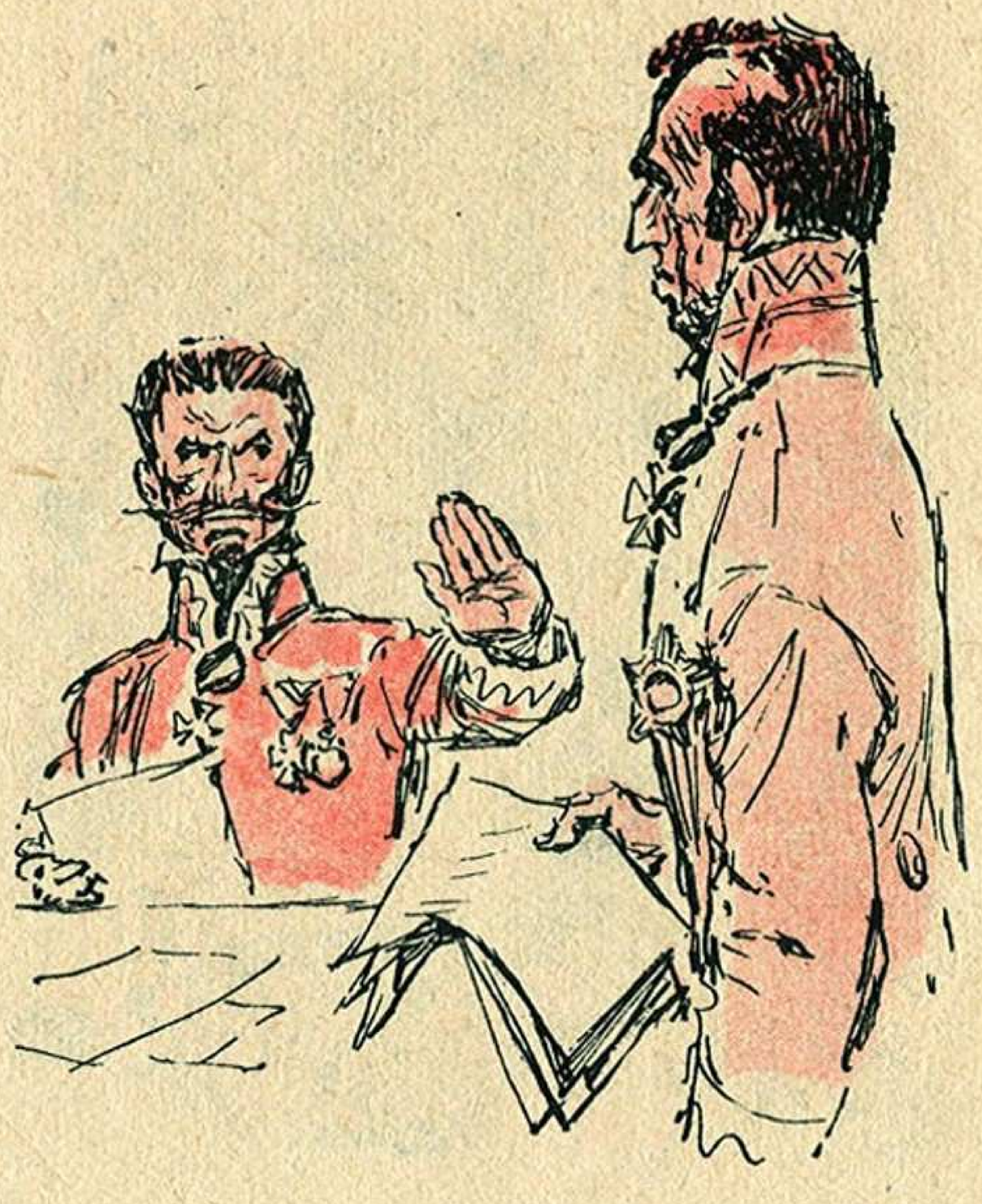

„Nem írom alá a halálos ítéletet" — mondta a bíró. — „És Windischgrätz parancsa?" — „Nekem csak az igazság parancsol, ügyész úr."

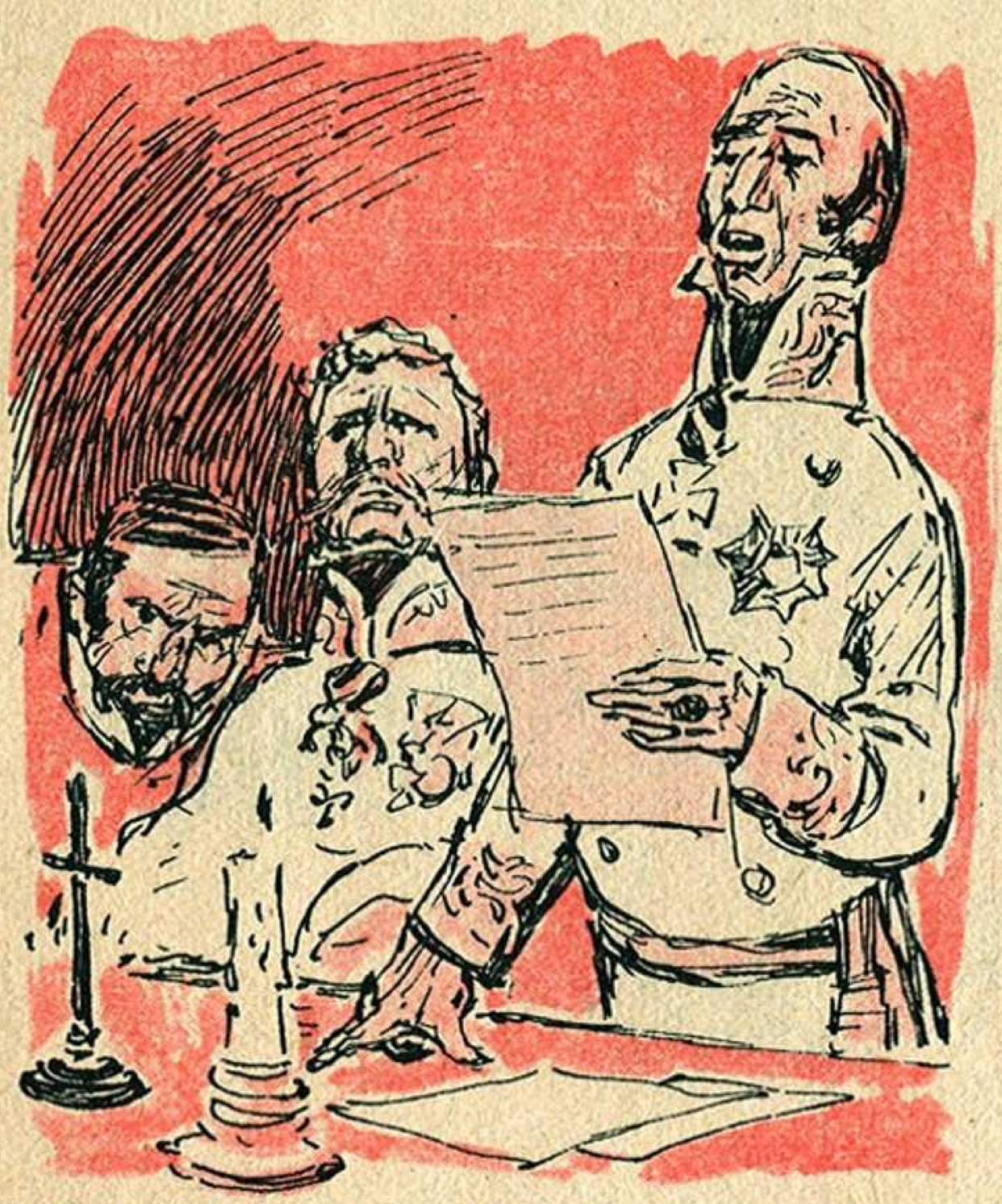

A hadbíróság nem ítélte halálra a hadnagyot. Nem bizonyult rá a szökés. Büntetése csak öt évi várfogság. Az ügyész dühöngött.

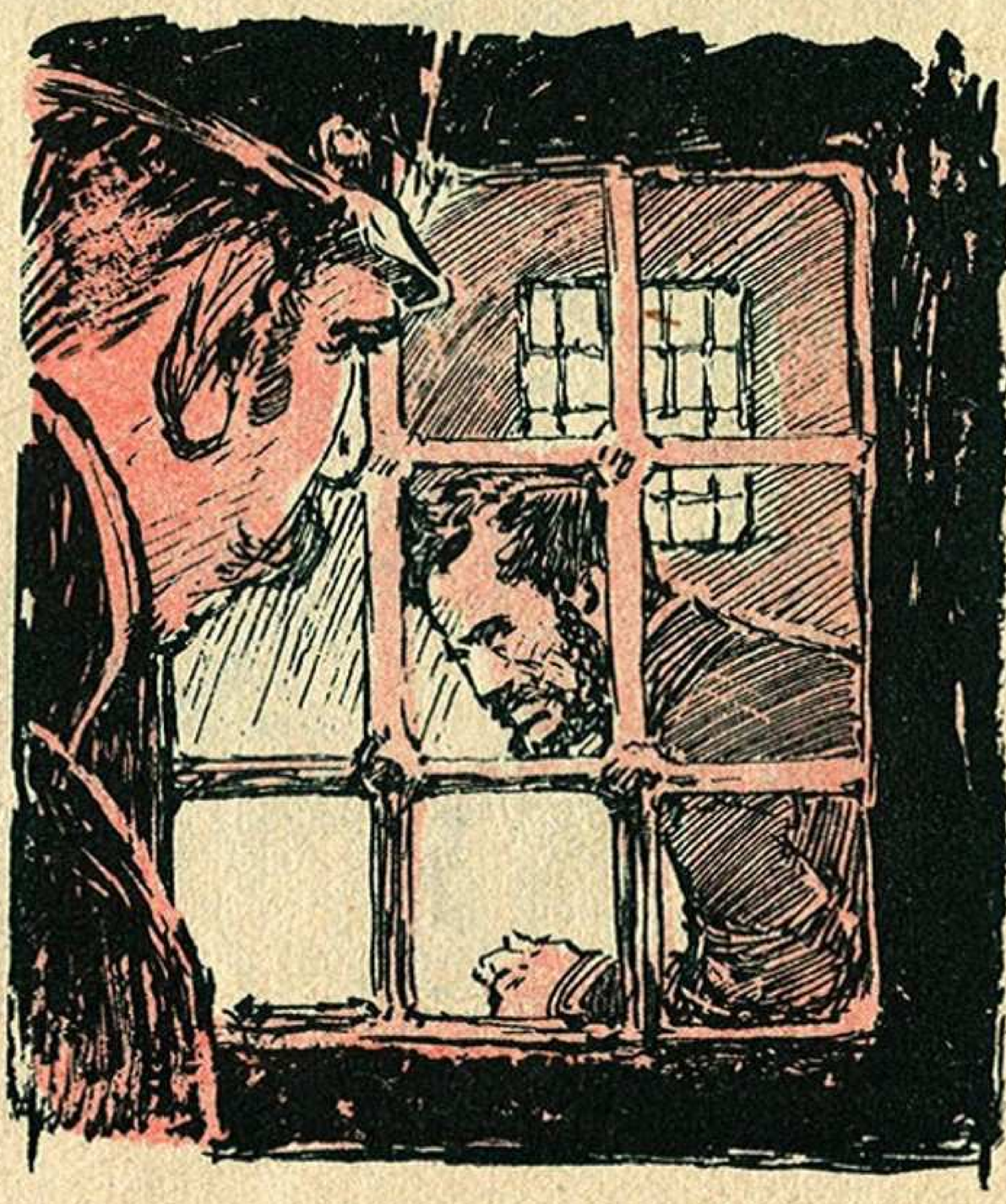

A hadnagyot az ítélet kihirdetése után rácsos ajtajú-ablakú külön zárkába csukták.

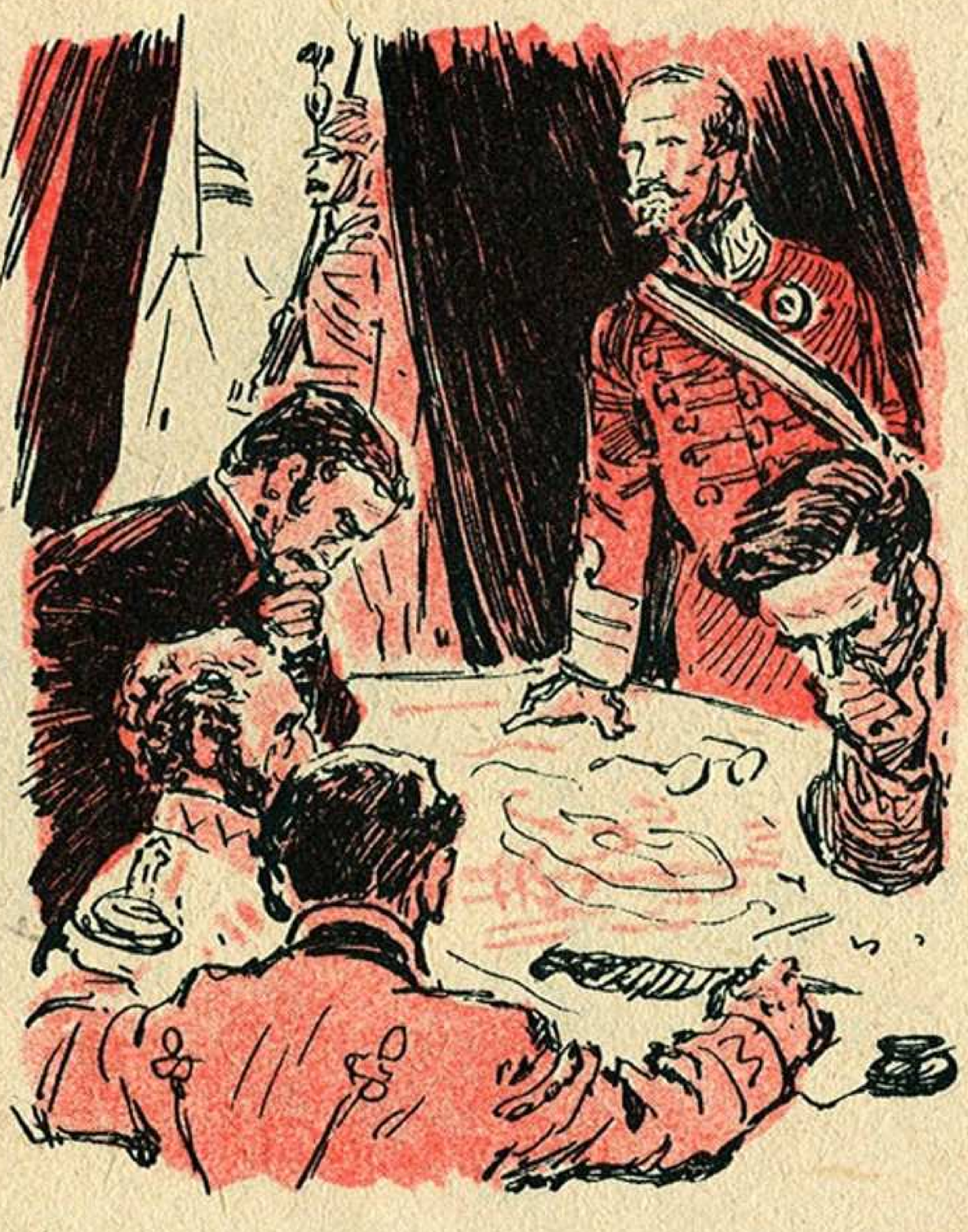

A Nádor-huszárok tisztikara küldöttséget akart meneszteni Windischgrätzhez, hogy az ezredet vezényelje haza.

Dessewffy Ágoston közben feljegyezte, hogy kik a megbízható tisztek: Sréter, Hollán, Virág, s az ő saját testvérbátyja...

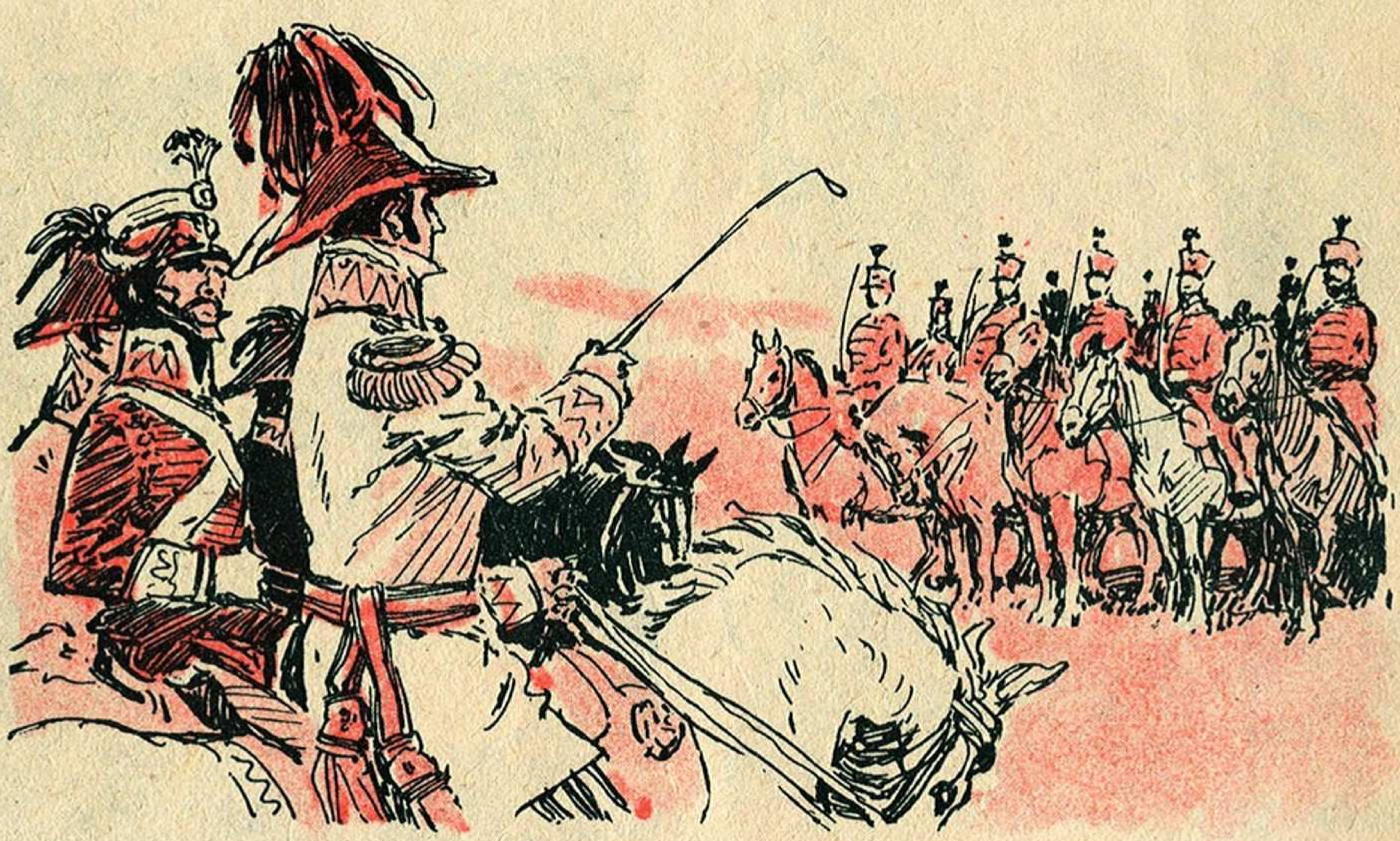

Ámde reggel Windischgrätz kihirdette, hogy Dessewffy hadnagyot, szökés gyanúja miatt, öt évi várfogságra ítélték... — „Jó lesz vigyázni, rebellis banda! Ne irkáljanak kérvényeket és ne törjék a fejüket szökésen, mert ugyanúgy megjárják, mint a hadnagyuk!"

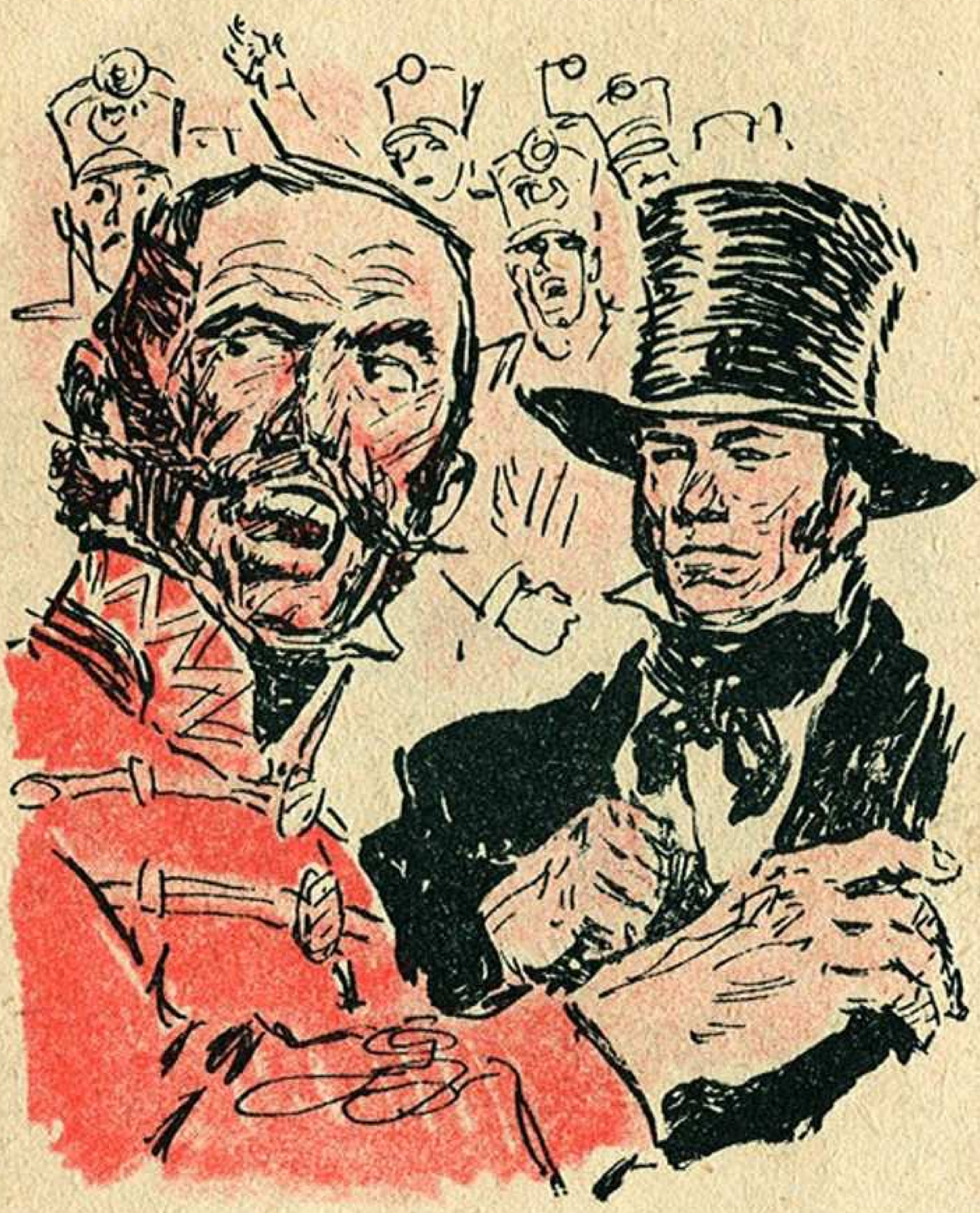

Óriási felháborodás tört ki. Az egész ezred elhatározta, hogy még aznap este, takarodó után, csendben elindul hazafelé...

A nagy készülődésben senkinek sem tűnt fel, hogy három huszár bekopogtatott egy ismerős rakonici paraszt házába.

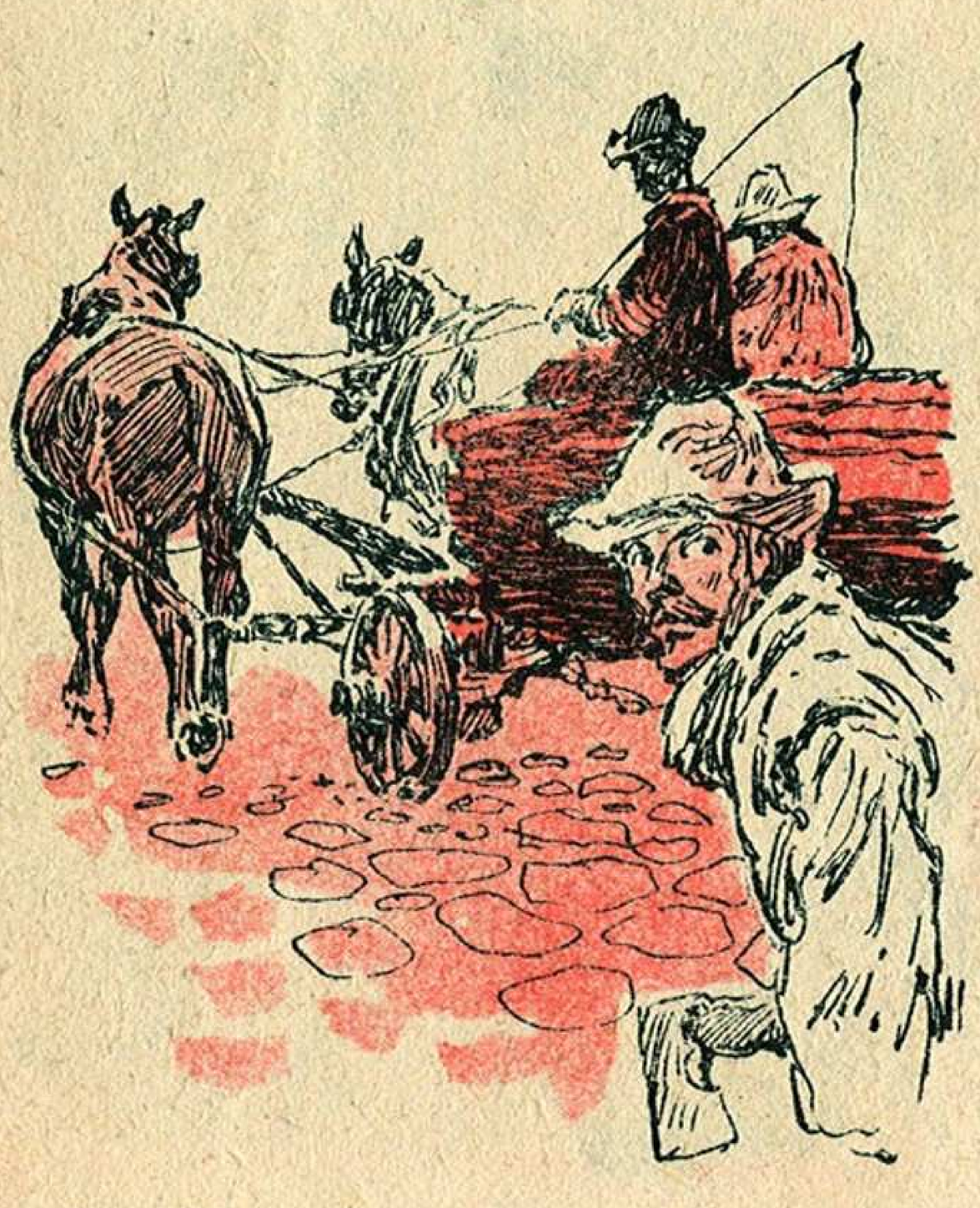

Az sem szúrt szemet senkinek, hogy a hadbíróság épülete elé egy fával megrakott szekér hajtott, három favágó kíséretében.

„Jól van, öreg" — mondta az őrszem. — „Csak rakják le a fát az udvaron és fűrészeljék fel."

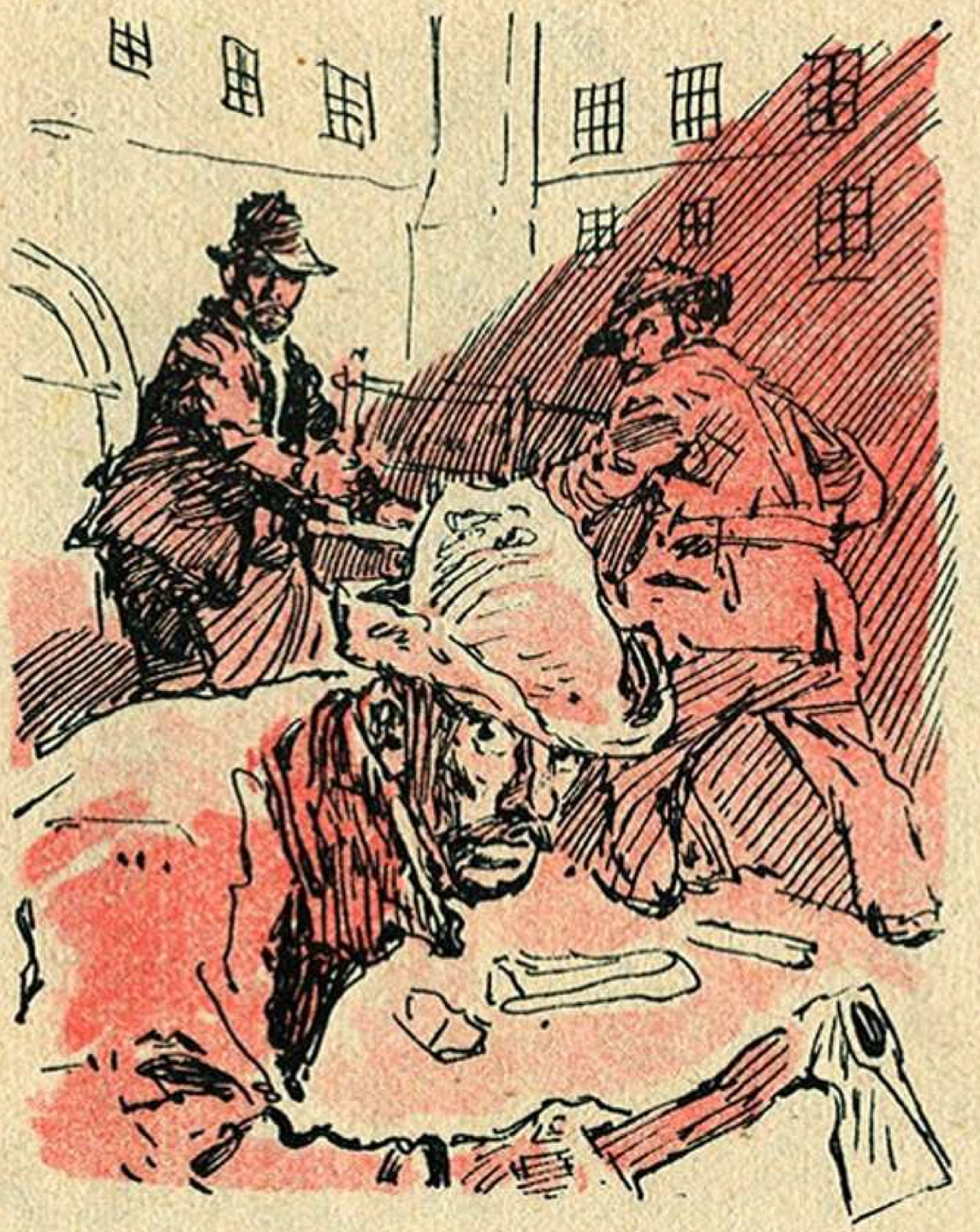

Már besötétedett. Vacsoraosztáskor elcsöndesedtek a folyosók, s a favágók Dénes cellája felé lopóztak.

Elkapták a porkolábot, ketten összekötözték, egy harmadik pedig egy rongyos civil kabátot dobott Dessewffyre.

„Gyerünk, hadnagy úr . . .” — szólt fojtott hangon az egyik.

A kapuőrségen nem tűnt fel senkinek, hogy a fáskocsinak három helyett négy utasa van...

A favágók visszavedlettek huszárokká. Dénes meghökkenve értesült öccse érkezéséről. — „Úgy látszik, kutyából is lehet szalonna."

„Hidd el, bátyám, megváltoztam. Szívvel-lélekkel veletek vagyok." — „Ha így lesz, nagyon foglak szeretni, Ágoston."

Az ügyész megdöbbent, amikor bevezették az üres cellába. Egy szakasz dragonyost küldött a szökevény után a magyar táborba.

Öt perc, míg összeáll a szakasz, öt, amíg nyergelnek, egy negyedóra, míg odaérnek...

A magyarok táborában már csak a parazsa füstöl a tábortüzeknek.

A huszárok még idejében elindultak, pokrócot csavartak lovaik patájára és tisztjeikkel együtt kicsúsztak a rakonici táborból.

Windischgrätznek elment az étvágya. Ha a Nádor-huszárokat vissza nem hozzák, mindenünnen hazaszöknek a magyarok.

„Fegyverbe!!...” Száguldó hírnökök vitték a hírt, hogy a huszárokat élve vagy halva, de vissza kell hozni.

„Fegyverbe!...” — harsogott a kürt. Valamennyi csehországi és ausztriai helyőrségben elrendelték a riadót.

Reggelre minden Magyarországra vezető utat eltorlaszoltak. A szökevények útját ágyúkkal állták el.

De a huszárok elkerülték az utakat. Hegyen-völgyön, sziklákon keresztül igyekeztek átbújni a császáriak vasgyűrűjén.

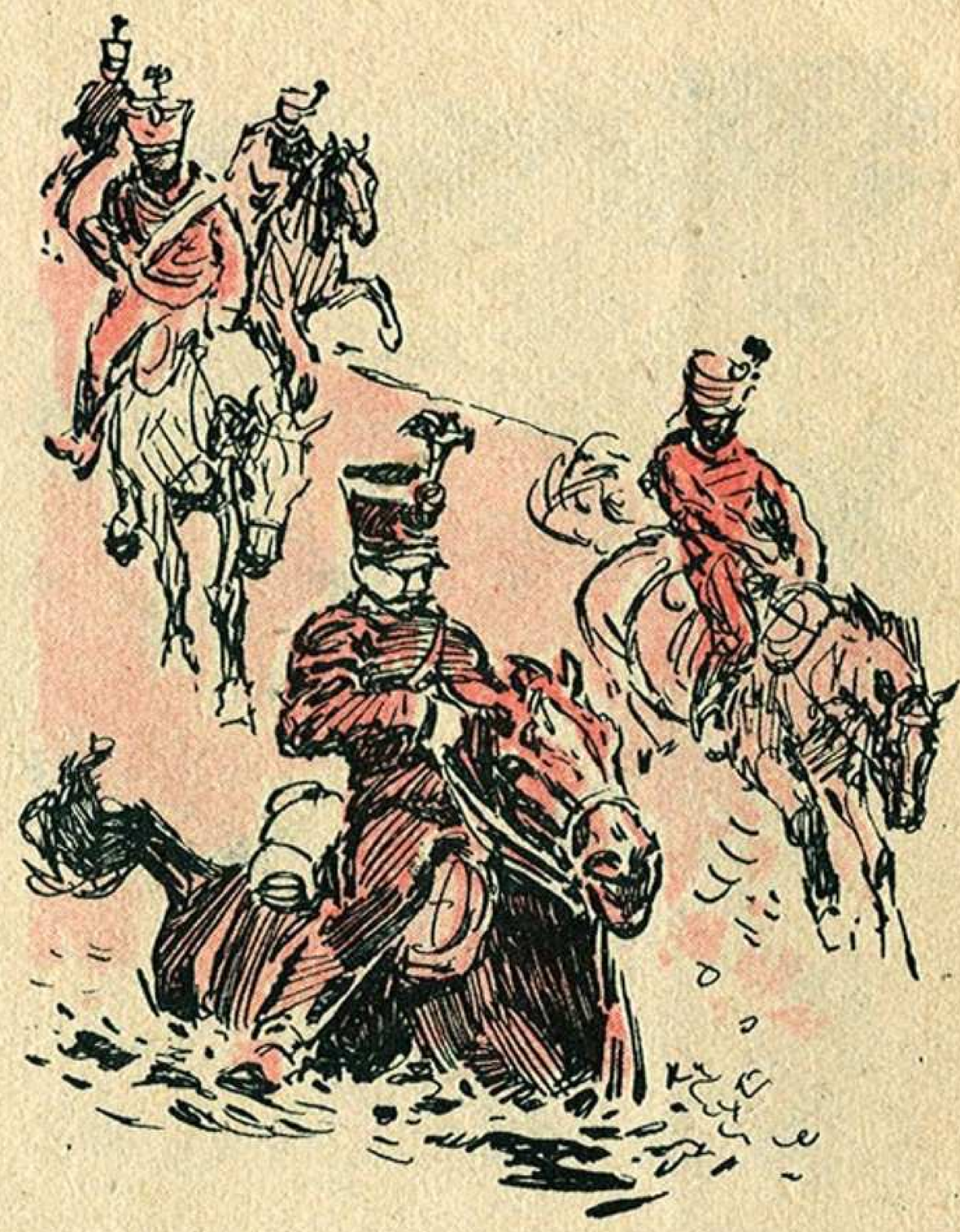

A Moldván minden hidat nagy erők tartottak megszállva. A huszárok egy meredek partszakaszról a habzó folyamba ugrattak.

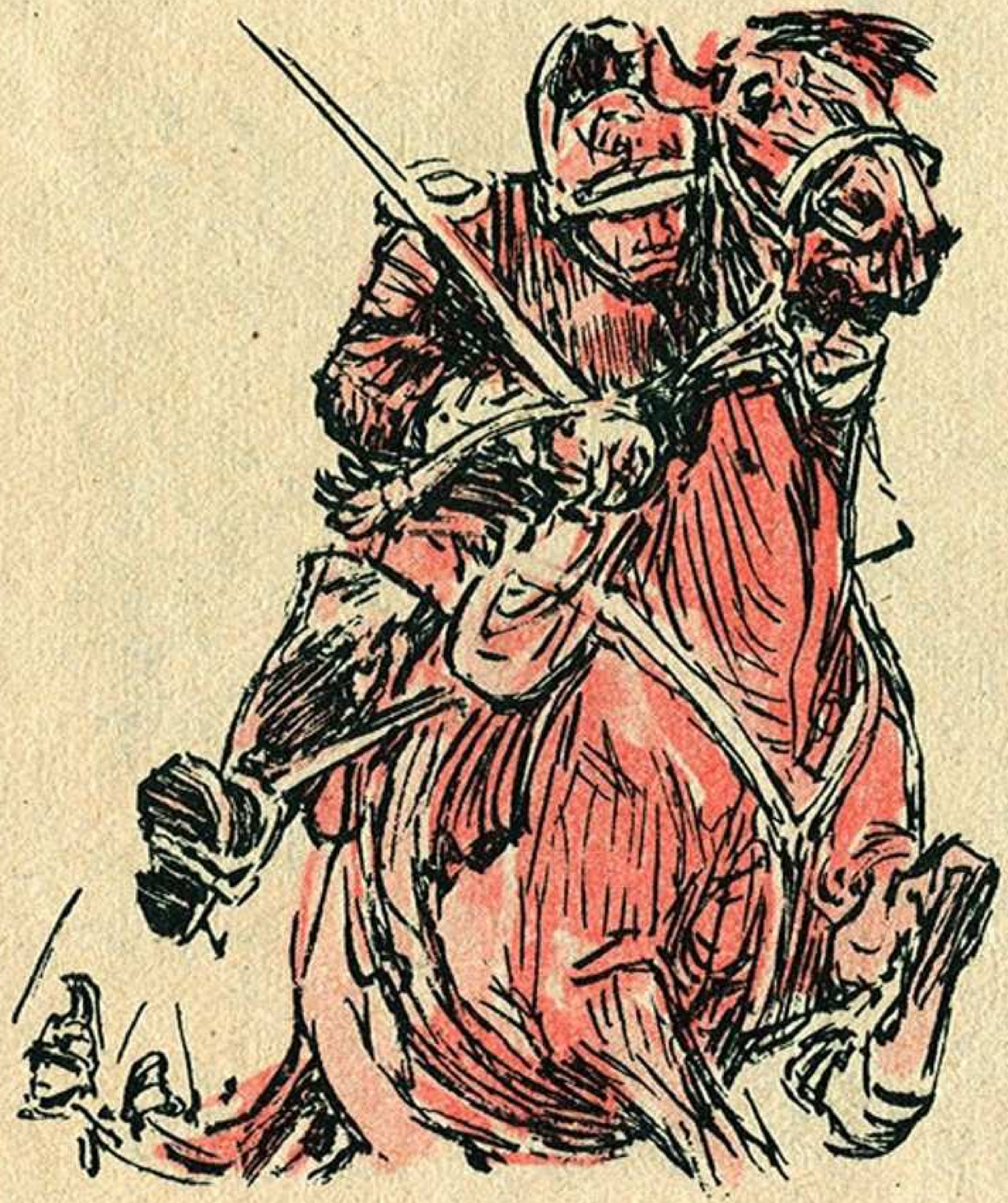

De a túlparton lesben álló vasasok üldözőbe vették őket. A huszárok vágtában érkeztek egy csendes morva kisváros elé.

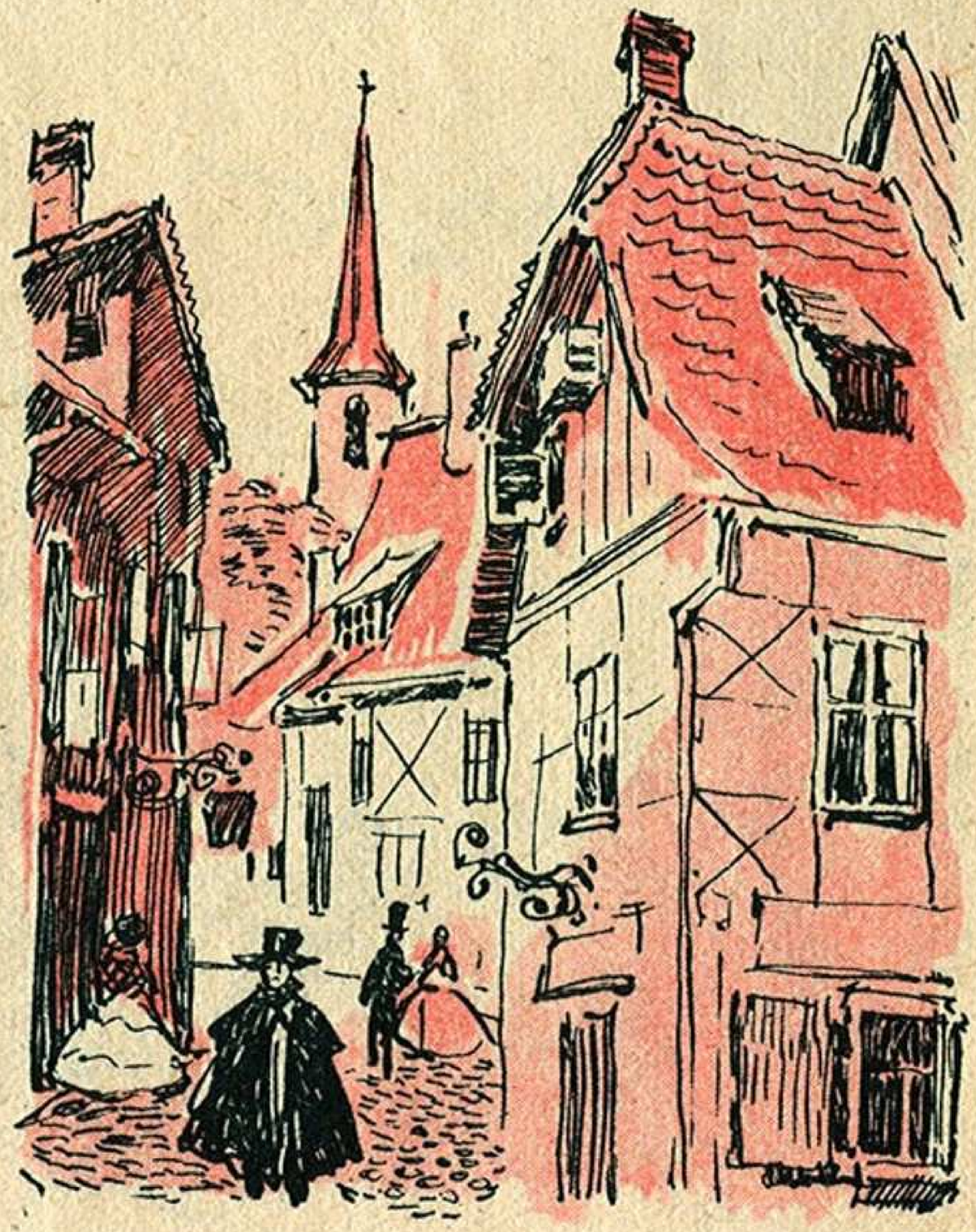

A civilruhás Dessewffy Ágostont beküldték kémszemlére. Azzal a hírrel tért vissza, hogy a városban nincs katonaság.

Az utcákon azonban lövések fogadták a huszárokat. Úgy látszik, Dessewffy nem vette észre az elrejtőzött katonaságot...

Újra belevették magukat a hegyekbe. Egy mély szakadék fölött azonnal szükséghidat kellett ácsolni.

Amikor elkészült a híd, Ágoston lóra szállt. Abban a pillanatban egy papírlap esett ki a zsebéből.

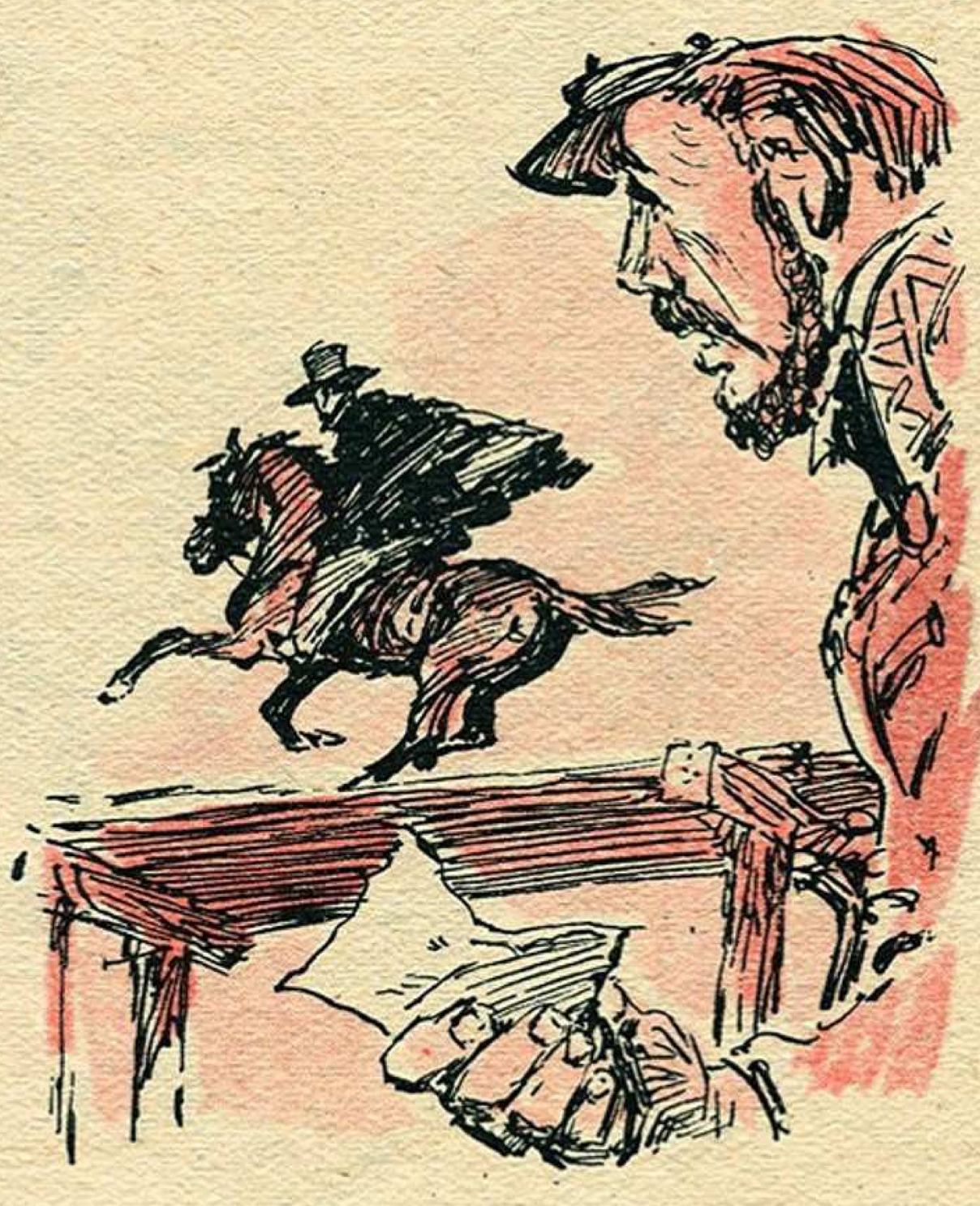

„Ágoston, megállj!" — kiáltotta Dénes, amikor elolvasta a cédulát. De öccse már a hídon vágtatott...

S egy pillanattal később eldörrent egy pisztoly. A szakadék felmorajlott a lövés zajától.

A lövés talált. Ágoston holtan zuhant a szakadékba. „Ki merte megölni Kossuth követét?" — kiáltozták a huszárok.

Sréter százados, a parancsnok, rendet teremtett. Most nincs idő a gyilkost kutatni; az a folyócska a hegy lábánál már a határ, s az a rozzant fahíd a szentjánosi híd. Riadót fúvatott. „Utánam! Rohamra, magyarok!"

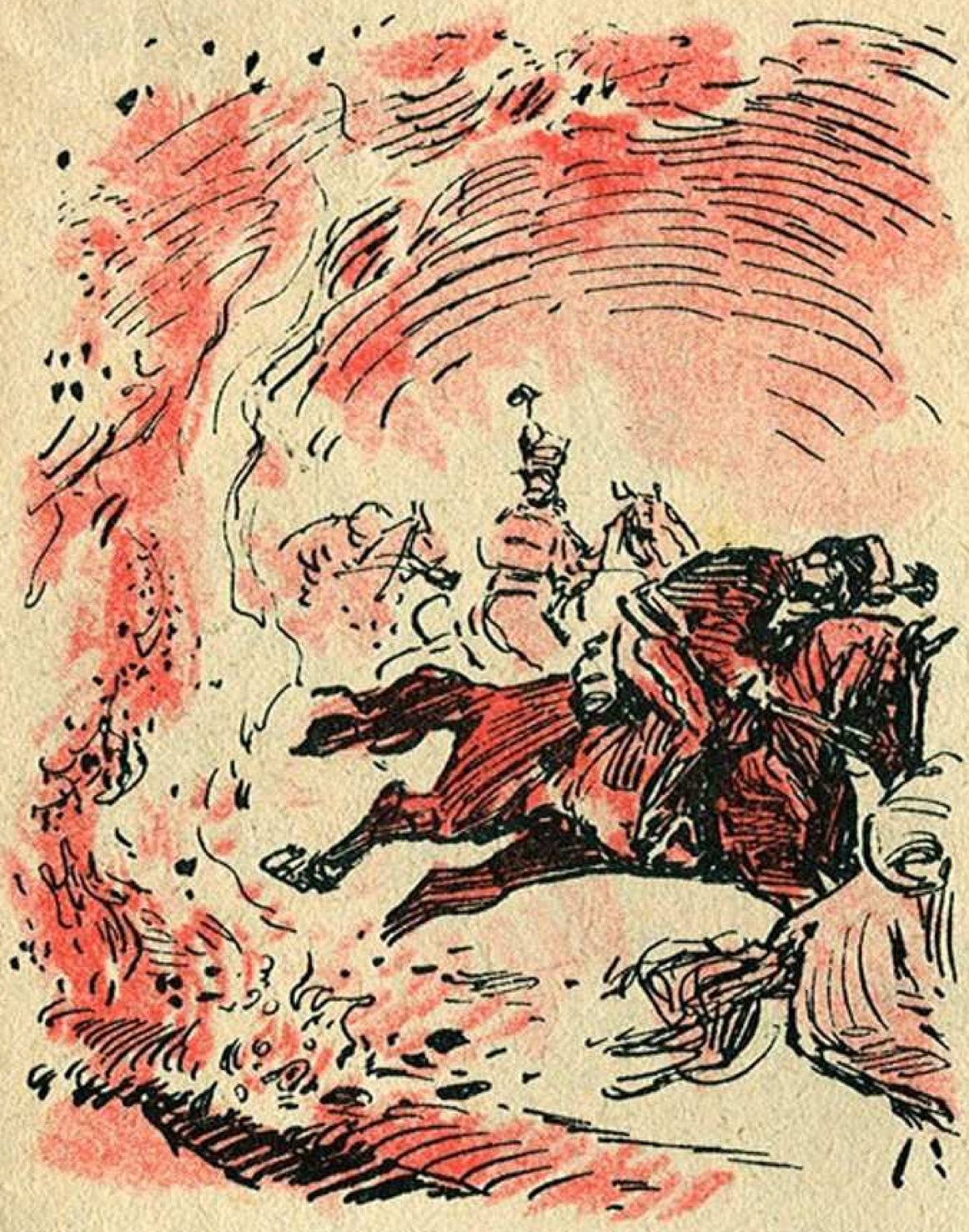

Mire a lesben lapuló vasasok fölocsúdtak. már átvágtattak a hídon a huszárok. A hidat felgyújtották, s már magyar földön jártak.

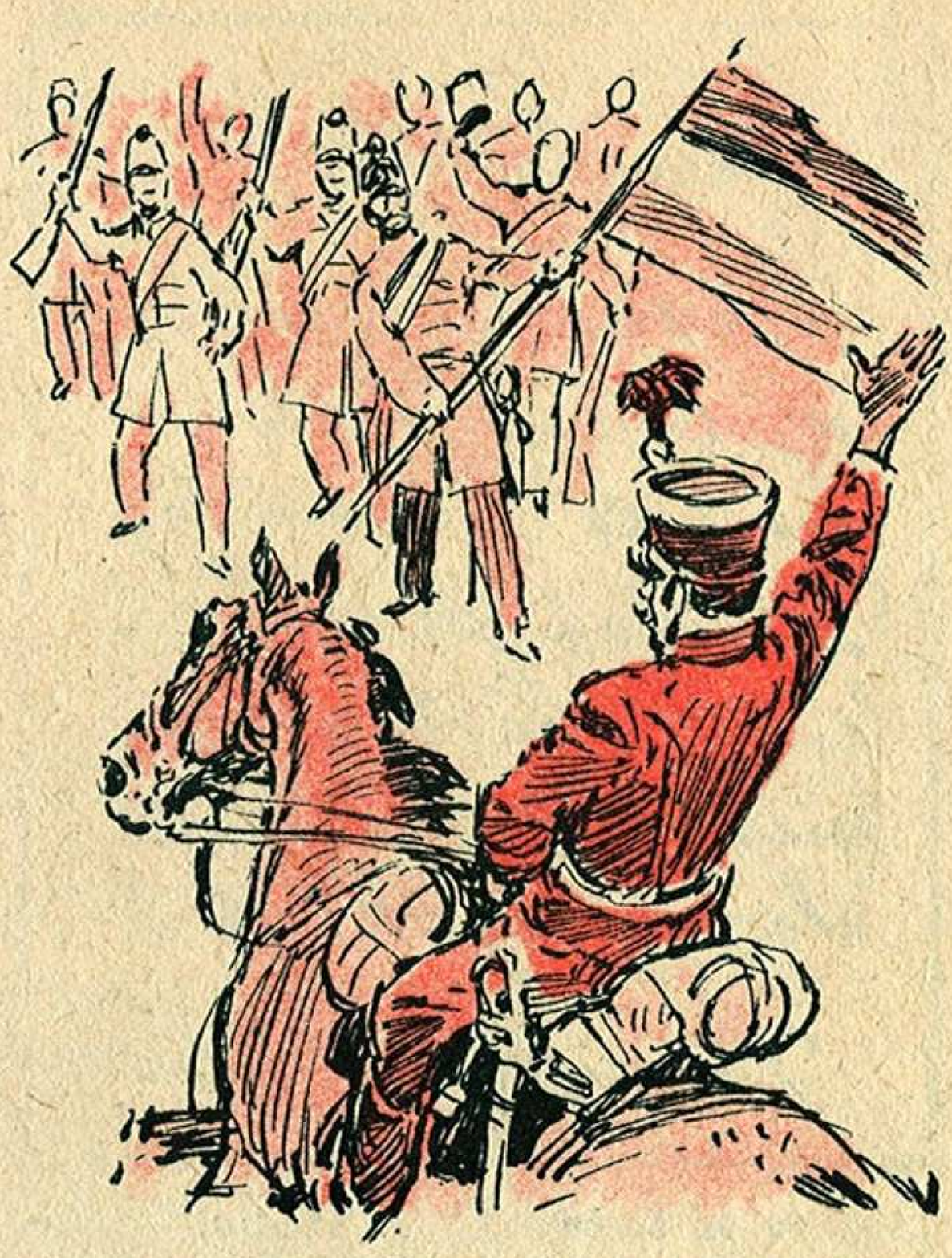

Odaát magyar nemzetőrök fogadták őket. Egy őrnagy kibontotta a zászlót. „Huszárok! Tegyetek esküt Kossuth lobogójára!"

Ámde Sréter százados tiltón felemelte a kezét. „Mi nem tehetünk esküt, amíg köztünk van Kossuth követének gyilkosa!"

„Én vagyok a gyilkos!" — lépett ki a sorból Dessewffy Dénes. Zsebébe nyúlt, s egy összegyűrt cédulát nyújtott át az őrnagynak.

Ügyész Úr!
Krétert, Virágot,
Hollánt, Szentpé-
terit és Desseffy
Dénest sürgősen
le kell tartóztatni
mert ők készitik
„elő" a szökést!

Desseffy Ágoston

„Hittem az öcsémnek" — mondta. — „De amikor ezt a cédulát megtaláltam, tudtam, hogy aki áruló volt, az áruló is maradt."

„Büszkék vagyunk magára, hadnagy úr!" — nyújtotta kezét az őrnagy. — „Akkor is hű volt a hazához, amikor ez nehéz lehetett."

Néhány óra múlva a Nádor-huszárok bevonultak a fellobogózott Pozsonyba. Éljenezve, kalapját lengetve fogadta őket a magyar nép.

SZ. 2. A kiadásért felel az Ifjúsági Könyvkiadó igazgatója **Budapest 1956**
Szerkeszti: Gelléri A. Felelős szerkesztő: Rónaszegi M. Képszerkesztő: Bedő I. Műszaki vezető: Gortvai T.
50 000 példány, 1 (A/5) ív, MNOSZ 5601—54 Budapesti Szikra Nyomda. F. v.: Lengyel Lajos igazgató